

Kilpailukykyneuvosto (sisämarkkinat & teollisuuspolitiikka), 7.3.2024

EU:n kilpailukykyneuvosto kokoontuu sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka -kokoonpanossa Brysselissä 7.3.2024. Suomea kokouksessa edustaa työministerin valtiosihteeri Mika Nykänen.

Kokouksessa neuvosto käy periaatekeskustelun asetusehdotuksesta koskien kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumista. Suomi pitää kannatettavana unionin lainsäädännön uudelleen tarkastelua sen varmistamiseksi, että maksuviivästyksiin ja niistä aiheutuviin ongelmiin voidaan puuttua entistä tehokkaammin koko unionin alueella.

Lisäksi neuvostossa käydään näkemysten vaihto sisämarkkinoiden tilanteesta sekä sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyyn vuosiraportista. Suomen näkemyksen mukaan EU:n strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseksi ja markkinaehtoisille ratkaisuille. Keskiössä ovat toimivat, vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat sekä tehokas valtiontuki- ja kilpailupolitiikka, jotka osaltaan edistävät ennustettavuutta ja suotuisaa investointiympäristöä. Suomi katsoo, että kilpailukyvyyn seurannan tulee olla systemaattinen hyvin jäsenneilty vuosittainen prosessi, jossa on selkeät aikataulut.

Muissa asioissa kuullaan puheenjohtajavaltion tilannekatsaus käsittelyssä oleviin lainsäädäntöehdotuksiin, komission ja puheenjohtajavaltion tiedotuskohta Euroopan matkailuohjelmasta 2030 annettujen neuvoston päätelmien jatkotoimista ja matkailun siirtymäväylän puolivälitarkastelusta sekä Saksan ja Alankomaiden tiedotuskohta koskien päivitettyä merenkulkualan strategiaa. Lounaskeskustelun aiheena on teollisuuspolitiikka.

Asialista:**SISÄMARKKINAT JA TEOLLISUUS****Lainsäädäntökäsittelyt s.3**

Asetus kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta
Periaatekeskustelu

Muut kuin lainsäädäntöasiat s.7

Sisämarkkinoiden tilanne: sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus 2024
Näkemyksen vaihto

Muut asiat (AOB) s. 13

a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

- i) Asetus pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla
- ii) Direktiivi yritystoiminnan kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (yritysvastuudirektiivi, CS3D)
- iii) Sisämarkkinoiden hätätilaa koskeva lainsäädäntöpaketti

b) Euroopan matkailuohjelmasta 2030 annettujen neuvoston päätelmien jatkotoimet: matkailualan siirtymäpolkua koskeva tilannekatsaus

Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia

c) Päivitetty merenkulkualan strategia EU:n tasolla

Saksan ja Alankomaiden valtuuskuntien tiedotusasia

Oikeusministeriö

Perusmuistio

EU/1089/2023-OM-22

Päivärinte Jussi

23.2.2024

Ehdotus asetukseksi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi syyskuussa 2023 ehdotuksen asetukseksi kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (COM(2023) 533 final/2; jäljempänä asetusehdotus tai ehdotus). Ehdotusta on käsitelty Espanjan ja Belgian puheenjohtajuuskausilla.

Nykyisen puheenjohtajamaan Belgian tavoitteena on saavuttaa neuvoston yleisnäkemyks tai laatia edistymisraportti EU-puheenjohtajakautensa lopussa. Työryhmässä 16.2.2024 annetun tiedon mukaan tällä hetkellä todennäköisempää on, että Belgia laatii edistymisraportin.

Suomen kanta

Valtioneuvosto on muodostanut näkemyksiä ehdotukseen U-kirjelmässä (U 62/2023 vp).

Valtioneuvosto pitää kannatettavana unionin lainsäädännön uudelleen tarkastelua sen varmistamiseksi, että maksuviivästyksiin ja niistä aiheutuviin ongelmiin voidaan puuttua entistä tehokkaammin koko unionin alueella. Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisempana sääntelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi, että asetusehdotukseen sisältyvä sääntely annettaisiin jatkossakin direktiivinä.

Valtioneuvosto ei kannata sitä, että kaikissa kaupallisissa toimissa maksuajan ja hyväksymis- tai tarkistusmenettelyn kestoksi asetettaisiin enintään 30 päivää ilman mahdollisuutta missään tilanteessa sopia pidemmästä enimmäismaksuajasta.

Pääasiallinen sisältö

Asetusehdotus korvaisi voimassa olevan maksuviivästysdirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/7/EU, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta (uudelleenlaadittu);

jäljempänä direktiivi). Asetuksen soveltamisala vastaisi direktiiviä. Asetus koskisi siten eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta kaikkia elinkeinonharjoittajien sekä elinkeinonharjoittajan ja hankintayksikön (viranomaisen) välisiä sopimuksia, joissa tavaroita tai palveluita suoritetaan maksua vastaan.

Ehdotuksen mukaan jatkossa säädettäisiin pakottavasti maksuajan ja hyväksymis- tai tarkastusmenettelyn 30 päivän enimmäiskestosta, viivästyskorosta sekä vakiokorvauksesta. Pakottavuus tarkoittaisi sitä, että osapuolet eivät voisi missään tilanteissa sopia 30 päivää pidemmästä maksuajasta tai luopua vakiokorvauksesta. Voimassa oleva direktiivi mahdollistaa osapuolten sopia yli 60 päivän maksuajasta tietyin ehdoin ja perustellusta syystä myös luopua vakiokorvauksesta. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltiot eivät voisi myöskään edes poikkeuksellisissa olosuhteissa säätää kansallisesti pidempiä maksuaikoja. Säännösten pakottavuus poikkeaisi lisäksi olennaisesti nykyisistä pakottavista sopimusoikeudellisista säännöksistä siksi, että hallintoviranomaisen tulisi asetuksen mukaan voida velvoittaa velallinen maksamaan velkojalle asetuksen mukaisen viivästyskoron, vakiokorvauksen ja muut perintäkulut ilman velkojan näitä koskevaa vaatimusta ja periaatteessa vaikka velkoja ei edes haluaisi niitä maksettavan.

Komission ehdotuksen sisältöä on muilta osin kuvattu tarkemmin U-kirjelmässä (U 62/2023 vp).

Ehdotuksesta käydään periaatekeskustelu 7.3.2024 pidettävässä kilpailukykyneuvostossa. Ministereitä pyydetään ottamaan kantaa erityisesti siihen, tulisiko ehdotus antaa asetuksen vai direktiivin muodossa, sekä siihen, tulisiko 30 päivän maksuaika olla täysin ehdoton vai tulisiko siitä voida poiketa joissain tapauksissa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen 114 artikla. Tavallinen lainsäätämisen järjestys.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Vastuuvaliokunta on IMCO, raportoiija Róza Thun und Hohenstein (PL, Renew). Raportoi-ja on julkaissut mietintöluonnoksensa 14.11.2023. Euroopan parlamentin on tarkoitus äänestää mietinnöstä 22.2.2024.

Kansallinen valmistelu

Oikeusministeriö järjesti ehdotuksesta 5.10.2023 kuulemistilaisuuden, johon oli kutsuttu keskeiset viranomaiset ja elinkeinoelämän edustajat.

Ehdotusta koskeva U-kirjelmäluonnos on käsitelty kilpailukykyjaoston (EU 8) kirjallisessa menettelyssä 9.–12.10.2023.

Perusmuistiota on käsitelty kilpailukykyjaoston (EU8) kokouksessa 23.2.2024.

Osana kilpailukykyneuvoston valmistelua: EU-ministerivaliokunta 1.3.2024

Eduskuntakäsittely

U 62/2023 vp
LaVL 16/2023 vp
PeVL 1/2024 vp
SuVEK 12/2024 vp

Osana kilpailukykyneuvoston valmistelua: suuren valiokunnan kirjallinen menettely
1.3.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asetusehdotuksella korvattaisiin maksuviivästysdirektiivi, joka on pääosin kansallisesti pantu täytäntöön kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetulla lailla (maksuehtolaki, 30/2013). Koska asetus olisi Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta, asetus toteutuessaan edellyttäisi maksuehtolain kumoamista kokonaan tai osittain. Lisäksi ehdotus toteutuessaan edellyttänee muutoksia korkolakiin (633/1982), saatavien perinnästä annettuun lakiin (513/1999) ja elintarvikemarkkinalakiin (1121/2018).

Asia kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n nojalla valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetut säännökset johtanevat siihen, että maksuajat lyhenevät ja maksuviivästykset vähenevät jossakin määrin. Maksuaikojen lyheneminen voisi johtaa siihen, että likvidejä varoja siirtyisi suurilta yrityksiltä pk-yritysten käyttöön. Maksuaikojen lyhentymisen vähentäisi oletettavasti samalla myös osan velkojayritysten, erityisesti pk-yritysten, tarvetta turvautua ulkopuoliseen rahoitukseen. On kuitenkin mahdollista, että suuryritykset ottaisivat maksuajan lyhenemisestä menettämänsä edun huomioon sovittavassa kauppahinnassa tai muissa sopimusehdoissa, jolloin pk-yritykset menettäisivät maksuviivästyssääntelystä saamansa taloudellisen edun ainakin osittain.

Toisaalta maksuaikojen lyhentäminen ehdotetulla tavalla voisi vaikuttaa negatiivisesti erityisesti sellaisiin yrityksiin, joissa varaston kierto on hidasta, koska tällöin yrityksen tekemien ja sen saamien maksujen välille voi syntyä merkittävää viivettä. Tällaisia yrityksiä on erityisesti vähittäiskaupassa, mutta myös yritysten välisessä kaupassa. Seurauksena voisi olla se, että esimerkiksi vähittäiskaupassa jouduttaisiin turvautumaan aiempaa useammin lyhytaikaiseen rahoitukseen, mikä voisi taas johtaa kuluttajahintojen nousuun.

Noin kymmenen jäsenvaltion ryhmä on työryhmätasolla tehnyt ehdotuksen, joka poikkeaa merkittävästi asetusehdotuksen sisällöstä, mutta joka vastaa pääosin valtioneuvoston kantoja. Myös Suomi harkitsee liittymistä mukaan mainittuun ehdotukseen.

Asetuksen säännökset voisivat joissakin tapauksissa ohjata pidempiä maksuaikoja haluavia yrityksiä käyttämään EU:n ulkopuolisia tavarantoimittajia. Asetuksella voisi siten olla negatiivisia kilpailu- ja siten myös taloudellisia vaikutuksia EU:hun sijoittautuneisiin yrityksiin suhteessa kolmansien maiden yrityksiin.

Ehdotuksen vaikutuksia kuvataan tarkemmin U-kirjelmässä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Noin kymmenen jäsenvaltion ryhmä on työryhmätasolla tehnyt ehdotuksen, joka poikkeaa merkittävästi asetusehdotuksen sisällöstä, mutta joka vastaa pääosin valtioneuvoston kantoja. Myös Suomi harkitsee liittymistä mukaan mainittuun ehdotukseen.

Asiakirjat

Komission ehdotus COM(2023) 533 final/2
Periaatekeskustelun tausta-asiakirja ST 6586 24 INIT; 2023/0323(COD)
Euroopan parlamentin mietintöluonnos C9-0338/2023; 2023/0323(COD)
Euroopan parlamentin sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunnan tarkistukset mietintöluonnokseen IMCO-AM-757130 ja IMCO-AM-757363

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jussi Päivärinne, OM, etunimi.sukunimi@gov.fi, +358 29 515 0122
Kalle Mäenpää, OM, etunimi.sukunimi@gov.fi, +358 29 515 0063

VAHVA-tunnus

EU/1089/2023

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/73/2024-TEM-3

Paju Isabella

23.2.2024

Kilpailukykyneuvosto: keskustelu sisämarkkinoiden tilanteesta

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston kokous järjestetään Brysselissä 7.3.2024. Kokouksessa käydään keskustelu sisämarkkinoiden tilanteesta puheenjohtajan taustapaperin ja komission 14.2 julkistaman tiedonannon sisämarkkinoiden ja kilpailukyyn vuosiraportin 2024 pohjalta.

Suomen kanta

Suomen näkemyksen mukaan EU:n strateginen kilpailukyky perustuu unionin omien vahvuuksien edelleen kehittämiseksi ja markkinaehtoisille ratkaisuille. Keskiössä ovat toimivat, vapaaseen liikkuvuuteen perustuvat sisämarkkinat sekä tehokas valtiontuki- ja kilpailupolitiikka, jotka osaltaan edistävät ennustettavuutta ja suotuisaa investointiympäristöä. Suomi pitää tärkeänä konkreettisia toimia sisämarkkinoiden vahvistamiseksi erityisesti palveluiden, tavaroiden ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden osalta ja korostaa kasvun hakemista mm. digitalisaatiosta. Kehittämällä kuluttajansuojaa EU:ssa lisätään kuluttajien luottamusta sisämarkkinoiden toimintaan. (E 58/2023 vp).

Suomi katsoo, että kilpailukyyn seurannan tulee olla systemaattinen hyvin jäsenneilty vuosittainen prosessi, jossa on selkeät aikataulut. Neuvoston työryhmiä sekä kilpailukyyn ja kasvun korkean tason työryhmää tulisi hyödyntää kilpailukykyneuvoston valmisteluissa. On myös hyvä, että tuottavuutta ja kilpailukykyä arvioidaan erillisillä indikaattoreilla, ml. sisämarkkinoiden tulostaulun indikaattoreilla. Olisi kuitenkin tärkeä kehittää ja arvioida esitettyjen indikaattoreiden listaa. Indikaattorien avulla tulisi arvioida myös eri politiikkatoimien vaikutuksia pk-yrityksiin. Seurannassa olisi tärkeää hyödyntää myös muita raportteja. (E 24/2023 vp)

Jäsenvaltioiden ja komission tulee jatkaa työtä sisämarkkinaesteiden poistamiseksi sekä olemassa olevien sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Sisämarkkinoiden kehittämiseksi tarvitaan kunnianhimoinen strategia EU:n pitkän aikavälin kilpailukyyn edistämiseksi. (E 24/2023 vp)

Globaalin kilpailutilanteen muuttuessa Euroopan tulee vastata pitkäjänteisellä teollisuuden uudistumista tukevilla teknologianeutraaleilla toimilla. Tämä edellyttää merkittäviä panostuksia tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan sekä digitalisaatioon. Investointi- ja liiketoimintaympäristön tulee olla kokonaisuudessaan kasvuun kannustava ja ennakoiva, sekä markkinapuutteita korjaava. (E 24/2023 vp)

Osaavan työvoiman saatavuus ja työvoiman osaamisen kehittäminen ovat olennaisia EU:n kilpailukyvyyn ja sosiaalisen koheesion edistämiseksi. Työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointiin ja tiedolla johtamiseen sekä koulutusinvestointien ja koulutuksen vaikuttavuuden seuraamiseen osana talouskasvua tulisikin kiinnittää enemmän huomiota. (E 24/2023 vp)

Suomi kannattaa komission tavoitetta vähentää yritysten EU-lainsäädännöstä johtuvia raportointivaatimuksia 25 %. Raportointivelvoitteet voivat olla erityisen raskaita pk-yrityksille. Vähentämistyössä tulee ottaa huomioon eri säädöksistä johtuvat raportointivaatimukset kuten kestävä kehityksen raportointi. Ennen uusien ehdotusten antamista olisi arvioitava niiden yhteen toimivuus olemassa olevien sääntöjen kanssa raportointivaatimusten osalta. Komission olisi myös arvioitava, kuinka digitaalisten ratkaisujen käyttö voisi vähentää raportointivaatimuksia. Automatisointia ja teknisiä rajapintoja tulisi hyödyntää raportointivaatimusten helpottamiseksi. Hallinnollisen taakan ja raportointivaatimusten näkökulmasta on tärkeää, että yrityksille annetaan myös riittävästi aikaa toimeenpanna vaatimukset. Tähän tulisi kiinnittää huomiota myös toimeenpanosäädöksiä ja delegoituja säädöksiä annettaessa. Suomi haluaa korostaa, että komission tulisi soveltaa yksi sisään-yksi-ulos -periaatetta järjestelmällisesti. Neuvoston ja parlamentin tulee myös arvioida, että neuvotteluissa tehdyistä muutoksista ei aiheudu liiallista raportointitaakkaa. (E 59/2023 vp)

Pääasiallinen sisältö

Kilpailukykyneuvostossa käydään keskustelu sisämarkkinoiden tilanteesta 7.3.2024 puheenjohtajan taustapaperin pohjalta.

Puheenjohtajan taustapaperissa korostetaan, että Jacques Delors käynnisti 30 vuotta sitten EU:n kunniahimoisimman ja menestyneimmän saavutuksen: sisämarkkinat. Silti saavutusten säilyttäminen ja parantaminen ei ole itsestäänselvyys vaan se vaatii jatkuvaa analyysiä ja keskustelua.

Ensimmäinen komission tiedonanto: sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyyn vuotuinen raportti julkaistiin 14.2. ja se pohjautuu Eurooppa-neuvoston pyyntöön maaliskuussa 2023. Vuosiraportin tarkoituksena on valvoa kilpailukyvyyn ja sisämarkkinoiden kehitystä. Kesäkuussa 2023 kilpailukykyneuvostossa sovittiin, että ministeritasolla käydään keskustelu tämän jokavuotisen seurannan pohjalta. Lisäksi Eurooppa-neuvosto käy aiheesta keskustelun huhtikuussa 2024.

Komission julkistama paketti sisälsi tiedonannon lisäksi kaksi komission valmisteluasiakirjaa, sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyyn tulostaulun 2024 sekä sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan työryhmän raportin vuosilta 2022-2023.

Puheenjohtajan taustapaperin tiivistys sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyyn vuosiraportin päätuloksista:

EU:n pitkän aikavälin kilpailukykyä seurataan seuraavien yhdeksän toisiaan vahvistavan kilpailukykytekijän kautta:

Toimivat sisämarkkinat 2. Yksityisen pääoman ja investointien saatavuus 3. Julkiset investoinnit ja infrastruktuuri 4. Tutkimus ja innovointi 5. Energia 6. Kiertotalous 7. Digitalisaatio 8. Koulutus ja osaaminen sekä 9. Kauppa ja avoin strateginen autonomia. Niitä täydentää valikoidut keskeiset tulosindikaattorit (KPI), joiden avulla seurataan edistymistä kullakin yhdeksällä kilpailukyvyn ulottuvuudella.

Puheenjohtajan taustapaperissa todetaan, että keskeisemmät komission raportin tulokset eri kilpailukykytekijöistä ovat seuraavat:

1. Toimivat sisämarkkinat

EU:n sisämarkkinoiden integraatio (kaupan osuus BKT:stä) tavaroissa on kaksinkertaistunut viimeisen 30 vuoden aikana. Vuonna 2022 sisämarkkinoiden tavarakaupan osuus oli 26,3 % BKT:stä (23,5% vuonna 2021). Palveluissa osuus oli 7,5 % BKT:stä (vuonna 2021 6,6 %). Täytäntöönpanossa on syntynyt myös tuloksia. Sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan työryhmän (SMET) työllä on poistettu esteitä. Lisäksi direktiivien vaatimuksenmukaisuusvajetta (1,2 %) koskeva tulos on parantunut vuonna 2023. Kuitenkin raportissa korostetaan, että työtä on edelleen tehtävänä täytäntöönpanossa sekä sääntöjen toimeenpanon yksinkertaistamisessa EU:ssa ja kansallisella tasolla. Komissio sitoutui viime vuonna 25 % vähennykseen hallinnollisessa taakassa. Vuodelle 2024 suunniteltujen toimien arvioidaan säästävän yrityksille yli 2,5 mrd. euroa. Sisämarkkinoita sopeutetaan myös uuteen digitaaliseen todellisuuteen jo annettujen säädösten avulla kuten digipalvelu- ja digimarkkinasäädös. Sisämarkkinoiden hätäapuväline (IMERA) ehkäisee markkinahäiriöt kriisitilanteissa. Lisäksi sisämarkkinapolitiikassa valmistaudutaan EU:n laajentumiseen. Useimmat ehdokasmaat osallistuvat sisämarkkinaohjelmaan ja Digitaalinen Eurooppa –ohjelmaan. Lisäksi Ukrainan ja Moldovan kanssa on hyväksytty tiekartat DCFTA:n tehostettuun toimeenpanoon.

2. Yksityisen pääoman ja investointien saatavuus

Raportissa todetaan, että yksityiset investoinnit ovat finanssikriisin jälkeen pysyneet hyvällä tasolla suhteessa muihin kansainvälisiin toimijoihin (19,3 % suhteessa BKT:hen v. 2022 ja 18,7 % v. 2021.) Kuitenkin EU:n pääomamarkkinoiden tilanteen paranemisesta huolimatta riskipääoman saatavuus on alhaisemmalla tasolla kuin vuonna 2021, mikä vaikeuttaa innovatiivisten yritysten skaalautumista ja tulevan kasvun rahoittamista. Riskipääoman ja pääomarahoituksen saatavuuden parantamiseksi raportti suosittaa pääomamarkkinaunionin vahvistamista rakentaen vuonna 2020 hyväksytyjen aloitteiden pohjalle. Jäsenvaltioiden, sidosryhmien ja EU-instituutioiden tulee työskennellä yhdessä varmistaen suuret yksityiset pääomavarannot kuten eläkerahastot.

3. Julkiset investoinnit

Raportissa korostetaan, että julkiset investoinnit ovat elpyneet finanssikriisin alhaiselta tasolta ja toimet kuten elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) ja Euroopan yhteistä etua koskevat tärkeät projektit (IPCEI) ovat edistäneet investointeja. Kaksoissiirtymä edellyttää kuitenkin lisärahoituslähteitä EU-tasolla. Raportissa mainitaan muun muassa julkiset hankinnat välineenä rahoittaa kestävyyttä, resilienssiä, innovaatioita ja sosiaalisesti kestäviä ratkaisuja sekä strategista autonomiaa. Lisäksi nettonollasäädös, sirusäädös ja kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös sisältävät sekä lainsäädännöllisiä toimia että rahoitusta

4. Tutkimus ja innovaatiot

EU:n tutkimus ja innovaatio investoinnit ovat kasvaneet viimeisen 20 vuoden aikana. Tämä ei kuitenkaan aina johda teolliseen ja kaupalliseen johtajuuteen erityisesti kaupallisen toiminnan skaalaamisessa. Raportissa korostetaan EU:n tutkimuspanostuksien suuntaamista EU:n pitkän aikavälin tarpeille, jossa tutkimustulokset voidaan skaalata liiketoiminnallisiksi applikaatioiksi.

5. Energia

Raportissa todetaan, että EU on globaalina johtajana siirtymässä kohti puhtaita energiajärjestelmiä. Viimeisen viiden vuoden aikana EU on päivittänyt energia työkalupakkia vihreän siirtymän tavoitteiden mukaisesti. Jäsenvaltioitasolla tarvitaan kuitenkin lisätoimia vähähiiliseen sähköistymiseen, energiaverkkojen integrointiin ja nettonollateknologioiden valmistukseen.

6. Kiertotalous

Raportissa korostetaan, että Eurooppa etenee hitaasti kohti kiertotaloutta. Uusioraaka-aineiden käyttöaste on hieman laskussa ollen alle puolet vuodelle 2030 sovitusta tavoitteesta. Hyödyntämättömiä mahdollisuuksia on monia. Raportissa ehdotetaan, että jäsenvaltiot kannustaisivat kestävien materiaalien kulutusta tukemalla sekundäärimateriaalien teollista käyttöä. Viime aikoina hyväksytyt aloitteet kuten kriittisten raaka-aineiden säädös ja ekosunnitteluasetus luovat pohjan kiertotalouden liiketoiminnalle mutta tehokkuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden pitää vahvistaa markkinavalvontaa. Työvoiman uudelleen- ja täydennyskoulutus on myös keskeistä kiertotaloudelle.

7. Digitalisaatio

Vuoden 2030 politiikkatavoitteiden saavuttaminen (90 % pk-yrityksistä digitaalisen intensiteetin perustasolla) vaatii edelleen ponnisteluja. EU:n osuus globaaleista tietojen ja viestintäteknologia-yrityksistä on kymmenessä vuodessa romahtanut, joten EU on ottanut käyttöön strategisia toimia riippuvuuksien vähentämiseksi ja investointien vauhdittamiseksi strategisissa digitaalisissa teknologioissa kuten sirut, pilvipalvelut, tekoäly ja kvanttilaskenta. Jäsenvaltioilta odotetaan strategioiden yhteensovittamista, jotta voidaan rakentaa teollisuuskapasiteettia näillä aloilla.

8. Koulutus ja osaaminen

75 prosentin työllisyysasteella EU on pääsemässä vuoden 2030 tavoitteeseen, joka on 78 prosenttia. Samaan aikaan pk-yritykset kärsivät osaamisvajeesta erityisesti kaksoisiirtymän synnyttäessä kysyntää uusille osaajille. Toimenpiteillä kuten Pact for Skills ja nettonollaehdotuksessa esitetyt osaamisakatemit voivat lievittää osaamispulaa. Myös EU-rahoituksen kohdennetumpi ja tehokkaampi käyttö sekä osaamiseen investointi kansallisella tasolla voivat lisätä koulutuksen ja osaamisen kohtaantoa.

9. Kauppa ja avoin strateginen autonomia

EU:n osuus maailman viennistä on 16 prosenttia ja sillä on vahva rooli avoimen sekä sääntöpohjaisen kaupan edistämisessä. Kasvua on ollut erityisesti tavarakaupassa vuonna 2022. Kuitenkin uusia riskejä on syntynyt geopoliittisten jännitteiden ja epäsymmetristen riskien lisääntyessä, joiden johdosta EU on ottanut käyttöön toimia kuten arvoketjujen monipuolistaminen ja taloudellisen turvallisuuden työkalupakki. Raportissa todetaan, että multilateraalisen yhteistyön lisäksi tarvitaan moderneja kauppasopimuksia, kumppanuuksia ja liittoutumia. EU:n tulee ottaa käyttöön myös kaupan suojakeinoja silloin kun se on välttämätöntä. Lisäksi on tärkeä seurata

strategisten arvoketjujen resilienssiä ja strategisesti tärkeiden alojen teollista kapasiteettia.

Raportin johtopäätökset kilpailukykyä edistävästä toimista:

1. taakan vähentäminen,
2. pääomamarkkinoiden syventäminen ja yksityisen rahoituksen saatavuuden varmistaminen,
3. julkisten investointien jatkaminen myös EU:n rahoituksen hyödyntämisellä,
4. tutkimustulosten kaupallistaminen,
5. energiakustannusten rajaaminen mm. vähähiilisen energian nopeutetulla käyttöönotolla ja infraan panostamisella,
6. osaamis- ja työvoimavajeeseen puuttuminen,
7. reilun ja avoimen kaupan edistäminen ja kaupan suojakeinojen hyödyntäminen kun välttämätöntä.

Keskustelukysymykset:

8. Euroopan komissio on rakentanut analyysin yhdeksän kilpailukykytekijän pohjalle. Mitkä ajurit ovat keskeisimpiä? Kokemusten perusteella voiko analyttistä kehystä parantaa? Voisiko kilpailukykytekijöitä arvioida muilla tai erilaisilla tulosindikaattoreita?
9. Miten voimme estää sen, etteivät toimet EU:n avoimen strategisen autonomian vahvistamiseksi johda tasapuolisten toimintaedellytysten ja sisämarkkinoiden häiriöihin?
10. Mihin sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan työryhmän (SMET) tulisi keskittyä seuraavaksi?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Politiikkakeskustelussa ei tehdä päätöksiä.

Kansallinen valmistelu

EU8-kilpailukykyjaoston kokous 23.2.2024
EU-ministerivaliokunta 1.3.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri Valiokunta, kirjallinen menettely 1.3.2024.

Asiakirjat

Puheenjohtajan taustapaperi: sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyn vuosiraportti 6625/24
Komission tiedonanto sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyn vuotuinen raportti 2024 (KOM (2024) 77 lopullinen)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Isabella Paju isabella.paju@gov.fi puh. 029 504 7437

VAHVA-tunnus

EU/73/2024

Työ- ja elinkeinoministeriö

Perusmuistio

EU/73/2024-TEM-2

Attia Amira

12.2.2024

Kilpailukykyneuvosto 7.3.2024; asiakohta: muut asiat (AOB)

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kilpailukykyneuvoston sisämarkkinoista ja teollisuuspolitiikasta vastaavien ministerien kokouksessa 7.3.2024 on asiakohta tiedotusasiat (any other business, AOB), jossa on tällä kertaa kolme asiaa.

Tiedotusasia-kohdassa ei tehdä päätöksiä tai käydä keskustelua, vaan tässä komissiolla sekä jäsenvaltioilla on mahdollisuus tuoda esiin yksittäisiä tärkeäksi katsomiaan asioita.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi komission ja jäsenvaltioiden valtuuskuntien tiedotusasiat.

Pääasiallinen sisältö

- iv) **Käsittelyssä olevat säädösehdotukset** (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)
Puheenjohtajavaltion tiedotusasia

i) Asetus pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla

Pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltävä asetusehdotus on ollut tiiviissä työryhmäkäsittelyssä alkuvuodesta ja toinen ja viimeinen trilogi parlamentin kanssa järjestetään 4.3., jossa on myös tarkoitus päästä poliittiseen yhteisymmärrykseen, jotta lainsäädäntöaloite saadaan viimeisteltyä ennen parlamentin vaalitaukoa.

ii) Direktiivi yritystoiminnan kestäväää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (yritysvastuudirektiivi, CS3D)

Yritysvastuudirektiivin trilogineuvottelut päätettiin joulukuussa 2023, mutta tekstiä viimeisteltiin pitkään ja muodollinen hyväksyntä oli tarkoitus sovulle saada 9.2.2024 Coreper-kokouksessa. Puheenjohtaja kuitenkin veti lainsäädäntöehdotuksen pois kokouksesta määräenemmistön puuttumisen takia. Asian käsittely on nyt lisätty Coreperin agendalle 28.2.2024.

iii) Sisämarkkinoiden hätätilaa koskeva lainsäädäntöpaketti

Sisämarkkinoiden hätäapuvälinettä koskevasta lainsäädäntöpaketistä saavutettiin alustava yhteisymmärrys 1.2. pidetyissä neljänsissä trilogineuvotteluissa. Neuvosto hyväksyi alustavan sovun Coreperissa 16.2. ja Euroopan parlamentin sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunnassa (IMCO) 22.2. pidetyssä äänestyksessä.

Lainsäädäntöpakettiin kuuluu asetuksen sisämarkkinoiden hätätila- ja resilienssisäädökseksi (Internal Market Emergency and Resilience Act, IMERA, ent. SMEI), joka yleissäädöksenä täydentää jo olemassa olevia erityisiä kriisi-instrumentteja. Soveltamisalaan ei kuulu lääke-, energia- ja rahoitusala sekä puolijohteet. Asetuksen tavoitteena on varmistaa sisämarkkinoiden toiminta kriisitilanteissa, vahvistaa sisämarkkinoiden kriisinsietokykyä ja varautumista toimitusketjujen häiriöihin. Lisäksi pakettiin kuuluu liiteasetus ja liitedirektiivi, joilla mahdollistetaan yhdenmukaistetuista vaatimuksista poikkeamisen hätätilan aikana kriisin hoitamisen kannalta tärkeiden tuotteiden markkinoille saattamisen nopeuttamiseksi.

Kaikkien säädösten voimaantulo alkaisi arviolta syyskuussa 2024 ja soveltaminen 18 kk voimaantulosta eli arviolta vuoden 2026 alkupuolella.

v) Euroopan matkailuohjelmasta 2030 annettujen neuvoston päätelmien jatkotoimet: matkailualan siirtymäpolkua koskeva tilannekatsaus

Komission ja puheenjohtajavaltion tiedotusasia

AOB-kohta on jatkoa EU:n matkailuministerien epävirallisessa kokouksessa 20.2.2024 käydylle keskustelulle matkailun siirtymäväylän toteumasta ja matkailun näkymistä EU:n seuraavan komission kaudella. Kokouksessa ei tehty muodollisia päätöksiä. Matkailun siirtymäväylän toimeenpano on edennyt hyvin ja laajasti sidosryhmiä osallistaen. Jäsenvaltioiden mukaan komission tukea (ml. alan osallistaminen) toimeenpanoon tarvitaan jatkossakin. Komissaari Breton toivoi jäsenvaltioilta ja sidosryhmiltä lisää konkreettisia sitoumuksia.

Kokouksessa painotettiin pyrkimystä säilyttää Eurooppa maailman suosituimpana matkakohteena sekä kaksoissiirtymässä johtavana matkailualueena. Siirtymäväylän toimeenpanossa ja komission seuraavassa työohjelmassa toivotaan priorisoitavaksi yhteistyö, digitalisaatio ja datayhteistyö, osaaminen ja alan houkuttelevuus työllistäjänä, matkapakettidirektiivin uudelleen tarkastelun valmistuminen, eurooppalaisen matkailubrändin vahvistaminen ja kestävä matkailuliikkumisen edistäminen. Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin matkailualalle tulisi kiinnittää huomiota. Uutena avauksena ehdotettiin yhteisiä toimia liikamatkailun hallintaan. Komissio näki matkailun data-avaruuden EDICin perustamisen edellytyksenä datayhteistyön kehittymiselle sekä toivoi matkailutilastoja koskevan lain päivitystä kestävyuden ulottuvuudet huomioivaksi. Jäsenvaltiot näkivät tärkeänä pitää matkailu mukana EU-keskusteluiden agendalla.

vi) Päivitetty merenkulkualan strategia EU:n tasolla

Saksan ja Alankomaiden tiedotusasia

Saksan ja Alankomaiden delegaatioiden tiedotuskohta liittyen EU-tason merenkulkualan strategian päivittämisen tarpeeseen.

Kansallinen valmistelu

Osana kilpailukykyneuvoston valmistelua:
EU-ministerivaliokunta 1.3.2024

Eduskuntakäsittely

Osana kilpailukykyneuvoston valmistelua:
Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 1.3.2024

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Amira Attia, amira.attia@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/73/2024